

**UNIVERZITET „UNION-NIKOLA TESLA“ U BEOGRADU
FAKULTET ZA POSLOVNE STUDIJE I PRAVO U BEOGRADU**

**Nastavno-naučnom veću Fakulteta
Senatu Univerziteta**

Na osnovu Odluke Nastavno-naučnog veća Fakulteta za poslovne studije i pravo Univerziteta „Union – Nikola Tesla“ u Beogradu, br. 93-1/21 od 02.02.2021. godine imenovani smo u Komisiju za ocenu doktorske disertacije doktoranda Katarine Diklić, pod naslovom „Savremeni koncepti organizovanja i upravljanja osnovnim školama i mogućnost primene u Republici Srbiji“.

Komisija u sastavu:

1. prof. emeritus dr Života Radosavljević, redovni profesor Fakulteta za poslovne studije i pravo Univerziteta „Union – Nikola Tesla“ u Beogradu – predsednik,
2. prof. dr Maja Anđelković, redovni profesor Fakulteta za poslovne studije i pravo Univerziteta „Union – Nikola Tesla“ u Beogradu – mentor,
3. prof. dr Danijela Kostadinović-Krasić, redovni profesor Učiteljskog fakulteta Univerziteta u Beogradu – član,
4. prof. dr Dejan Ilić, vanredni profesor Fakulteta za poslovne studije i pravo Univerziteta „Union – Nikola Tesla“ u Beogradu – član.

Nakon što smo proučili dostavljenu doktorsku disertaciju, podnosimo sledeći:

**IZVEŠTAJ
O OCENI DOKTORSKE DISERTACIJE**

1. Osnovni podaci o kandidatu

Katarina Diklić rođena je 2. septembra 1961. godine u Brinju, Republika Hrvatska. Nakon osnovne škole, završila je srednju ekonomsku školu i pedagogiju na Pedagoškom fakultetu u Rijeci. Par godina nakon završenog fakulteta upisala je magistarski studij Organizacionih nauka u Zagrebu, koji zbog rata i izbeglištva nije završila. Dolaskom u Srbiju, upisala je magistarske studije Organizacija i rukovođenje informacionim sistemima u obrazovanju, na Tehničkom fakultetu „Mihalo Pupin“ u Noviom Sadu, odeljenje u Zrenjaninu. Nakon toga obrazovanje nastavlja na doktorskim akademskim studijama na Fakultetu za pravo i poslovne studije „Union-Nikola Tesla“ u Beogradu.

Uz zvanje pedagoga, stekla je i status bibliotekara polaganjem stručnog ispita.

Pored redovnog obrazovanja, stalno se stručno usavršava na seminarima, aktivno učestvuje na mnogim konferencijama, simpozijumima i naučnim skupovima. Po oceni prosvetne inspekcije imala je najveći broj časova stručnog usavršavanja, što pokazuje njenu stalnu želju za stručnim usavršavanjem i sticanjem novih znanja. Na osnovu toga, ali i uspešnosti u poslu, stekla je zvanje prosvetnog savetnika.

Više od 25 godina radi u području obrazovanja i vaspitanja. Radila je u šest osnovnih škola u Hrvatskoj, Vojvodini i Beogradu. Sedam godina radila je na poslovima pedagoga u Arhitektonsko-tehničkoj školi u Beogradu u kojoj je predavala i Građansko vaspitanje. Pored toga radila je kao bibliotekar u školskoj i specijalnoj biblioteci kao stručno-politički radnik na organizaciji nastave. Tri godine je radila na poslovima kustosa u muzeju, a u isto vreme bila dopisnik Tanjuga iz Hrvatske.

Pored tih poslova bila je angažovana na brojnim funkcijama u lokalnoj samoupravi i na republičkom nivou. Bila je član Tima za hitne krizne intervencije na nivou države, član Upravnog odbora Saveza učeničkih zadruga Srbije, član tima Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja za uvođenje modula u srednje-stručno obrazovanje, predsednica Interesorne komisije opštine Surčin, voditelj međunarodne saradnje i još uvek je angažovana na brojnim poslovima organizacije, saradnje i uvođenja inovacija u obrazovanje.

S obzirom na brojne kurseve iz informatike, poznaje rad na računaru. Govori nemački, a služi se i engleskim jezikom.

Dugogodišnje praktičko iskustvo u struci od pripravnika do rukovodioca u obrazovanju i vaspitanju, doprinelo je da se i teorijski usavršava i odabere veoma aktuelnu i složenu temu za doktorat.

Dobitnik je brojnih priznanja u prosveti.

2. Naučno-istraživačka delatnost kandidata

Kandidatkinja je objavila 38 naučno-istraživačkih radova. Najveći broj radova vezan je za unapređivanje obrazovno-vaspitnog procesa, organizacije rada u školi i rukovođenja. Veliki broj radova, koji su prezentovani u časopisima, na domaćim i međunarodnim konferencijama, pored teorijskog dela sadržao je istraživanje prakse.

2.1. Objavljeni radovi do prijave doktorske disertacije

1. Alternativni oblici učenja u osnovnoj školi „Vuk Karadžić“ Surčin (2016), 9.mednarodni simpozij Avtonomija v šoli, OŠ Franceta Prešerna, Črenšovci
2. Alternativni oblici učenja(2016) Zbornik radova „Alternativni oblici rada sa učenicima u cilju podizanja kvaliteta nastave“, OŠ „Vuk Karadžić“, Surčin
3. Menadžment osnovne škole i uvođenje promena, (2017), LIMEN, Beograd.
4. Uvođenje promena i/ili inovacija u osnovnu školu, (2017) Međunarodna naučno-stručna konferencija „Inovacijama do održivog razvoja“, MEF, Beograd
5. Uvođenje promena i uloga menadžmenta u osnovnom školstvu Srbije (2017), LIMEN, Beograd
6. Značaj edukacije u Osnovnoj školi za očuvanje i unapređenje zdravlja i životne sredine (2017) Četvrta naučna konferencija „Sport, zdravlje, životna sredina, Fakultet za sport, Beograd
7. Saradnja u funkciji zdravlja (primer beogradske opštine Surčin)
8. Rad sa emocionalno i socijalno neprilagođenim učenicima u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić“ Surčin (Srbija) sa posebnim osvrtom na ulogu menadžera-direktora škole (2017), 10.Mednarodni simpozij Avtonomija v šoli, OŠ Franceta Prešerna, Črenšovci
9. Edukacija dece u osnovnoj školi o zaštiti vode (2017) Prvi naučni skup Perspektive očuvanja i zaštite vode, Beograd, Zbornik radova, FPSP
10. DIFFERENCES AND SIMILARITIES BETWEEN PRIMARY SCHOOLS IN SERBIA AND FINLAND, (2017) International Journal of Economics and Law, Volume 7, No 21
11. Strategija obrazovanja, nekada, sad i za tri godine? (2017) Nacionalni naučni skup Savremeni problemi strategije i strategijskog menadžmenta, FPSP, Beograd
12. Uvođenje promena i uloga menadžmenta u osnovnom školstvu Srbije(2018), EMAN, Ljubljana
13. Školsko razvojno planiranje - strateški proces(2018), 6.međunarodna konferencija ANTIM, Fakultet za strateški i operativni menadžment i Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd
14. Učenje o zdravlju u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić“ Surčin(2018)11.Mednarodni simpozij Avtonomija v šoli, OŠ Franceta Prešerna, Črenšovci
15. Obrazovanje u svetlu promena, strategije i Evropska unija (2018) u: Savremeni problemi i moguća rešenja strategije i strateškog menadžmenta-Monografija, Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo, Beograd
16. Primer uspešne saradnje OŠ „Vuk Karadžić“ i OŠ „Sava Jovanović Sirogojno“ iz Zemuna (2018) Stručno-naučni skup sa međunarodnim učešćem „Šta sve umem, šta sve znam- Inkluzija u praksi“, OŠ „Sava Jovanović Sirogojno“, Zemun

17. Promene u osnovnoškolskom obrazovanju u funkciji kvalitete i upotrebljivosti znanja (2018) International Journal Knowledge, Vol.22,Skopje
18. INTRODUCTION, CHANGE MENAGMENT AND TEACHER ATTITUDES,(2018) International Journal of Economics and Law, Volume 8,No 22,25-37.
19. Značaj i uloga Interesorne komisije (IRK) za inkluziju - Primer dobre prakse“(2018) Stručno-naučni skup sa međunarodnim učešćem,„Šta sve umem, šta sve znam-Inkluzija u praksi“,OŠ,„Sava Jovanović Sirogojno“, Zemun
20. Edukacija dece osnovnoškolskog uzrasta sprovođenjem međunarodnog eko-programa u OŠ „Vuk Karadžić“ Surčin (2018) Ecologica,No 89,185-189.
21. Učenje o Holokaustu (2018) Stradanje Srba, Jevreja, Roma i ostalih na području bivše Jugoslavije-Monografija, FPSP, Beograd

2.2. Objavljeni radovi nakon prijave doktorske disertacije

1. Implementacija strategije obrazovanja i inovacije (2019) u: Savremeni problemi i moguća rešenja strategije i strateškog menadžmenta-Monografija, Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo, Beograd
2. Turističko/rekreativne aktivnosti na vodenim površinama u opštini Surčin (2018) Drugi naučno-stručni skup sa međunarodnim učešćem „INŽENJERSKI MENADŽMENT U ZAŠTITI VODNIH RESURSA, Zbornik radova, Beograd, Univerzitet „Union – Nikola Tesla“, Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd
3. MENADŽMENT U OSNOVNOM ŠKOLSTVU DANAS u: Šesta međunarodna konferencija PRAVO, EKONOMIJA I MENADŽMENT U SAVREMENIM USLOVIMA - LEMiMA 2019 Zbornik radova Knjiga I, Univerzitet „Union – Nikola Tesla“, Fakultet za poslovne studije i pravo, Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo, Beograd, 2019.
4. EDUCATION FOR INNOVATION IN ELEMENTARY SCHOOL, International Journal of Economics and Law, Volume 9,No 26
5. Učenje za umeće življenja (2019), 12. Mednarodni simpozij Avtonomija v šoli, OŠ Franceta Prešerna, Črenšovci
6. Da li je to dovoljno? (2020), 13. Mednarodni simpozij Avtonomija v šoli, OŠ Franceta Prešerna, Črenšovci,
7. Prekinuto detinjstvo (2021) Zbornik radova Osmo konferencija sa međunarodnim učešćem Stradanje Srba, Jevreja, Roma i ostalih na teritoriji bivše Jugoslavije, Univerzitet „Union – Nikola Tesla“, Fakultet za poslovne studije i pravo, Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo, Beograd, 2021.
8. Učenje o Holokaustu u osnovnoj školi (2020), Zbornik radova Sedma konferencija sa međunarodnim učešćem Stradanje Srba, Jevreja, Roma i ostalih na teritoriji bivše

- Jugoslavije, Univerzitet „Union – Nikola Tesla“, Fakultet za poslovne studije i pravo, Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo, Beograd, 2019.
9. Globalne činjenice o vodi na početku 21. veka (2017) Zbornik radova - Prvi naučni skup Perspektive i očuvanja i zaštite voda, Beograd, UNIVERZITET „UNION – NIKOLA TESLA“, BEOGRAD
 10. ELEMENTARY SCHOOL LEARNING ABOUT ENTREPRENEURSHIP, International Journal of Economics and Law, Volume 8, No 24
 11. MEĐUSOBNA SARADNJA OŠ „VUK KARADŽIĆ“ I KULTURNOG CENTRA SURČIN NA PODIZANJU NIVOVA EDUKACIJE O VAŽNOSTI ZAŠTITE VODE, (2019) Zbornik radova-Treći naučni skup Perspektive očuvanja i zaštite voda, Univerzitet „Union – Nikola Tesla“, Fakultet za poslovne studije i pravo, Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo, Beograd,
 12. ULOGA STRUČNE SLUŽBE U INKLUZIVNOM OBRAZOVANJU I VASPITANJU U REDOVNOJ ŠKOLI (sažetak sa usmenom prezentacijom) (2018) Stručno-naučni skup sa međunarodnim učešćem „Šta sve umem, šta sve znam - Inkluzija u praksi“, OŠ „Sava Jovanović Sirogojno“, Zemun
 13. PREKINUTO DETINJSTVO (2021) Naučna konferencija sa međunarodnim učešćem Stradanje Srba, Jevreja, Roma i ostalih na teritoriji bivše Jugoslavije (8 ; 2021 ; Beograd) Zbornik radova / Osmo naučna konferencija sa međunarodnim učešćem Stradanje Srba, Jevreja, Roma i ostalih na teritoriji bivše Jugoslavije, Beograd, 2021. ; [organizatori] Fakultet za poslovne studije i pravo [i] Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo Univerziteta „Union-Nikola Tesla“ [i] Muzej žrtava genocida ; [odgovorni urednici Života Radosavljević ...[et al.]]. - Beograd : Fakultet za poslovne studije i pravo : Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo, 2021 (Beograd : NNK Internacional). - 368 str. : ilustr. ; 24 cm
 14. KATARINA DIKLIĆ, ŽIVOTA RADOSAVLJEVIĆ, JELENA PALIĆ: ELEMENTARY SCHOOL SERBIA AT THE TIME OF THE COVID 19 INTERNATIONAL , Conference on Organizational Science Development (40 ; 2021 ; online) 40th International Conference on Organizational Science Development [Elektronski vir] = 40. međunarodna konferencija o razvoju organizacijskih znanosti : values, competencies and changes in organizations = vrednote, kompetence in spremembe organizacijah : conference proceedings = konferenčni zbornik : [online, Ms Teams, March 17 - 19, 2021] / urednici, editors Polona Šprajc ... [et al.]. - 1st ed. - El. publikacija. - Maribor: University of Maribor, University Press, 2021.
 15. TEACHING AND LEARNING IN PRIMARY SCHOOL IN SERBIA DURING THE PANDEMIC, International Journal Vol. 45. No 2, Institute of Knowledge Management, Skopje, Macedonia, 2021.
 16. UPOTREBA INFORMACIONO-KOMUNIKACIONIH TEHNOLOGIJA U OSNOVNOJ ŠKOLI U VREME PANDEMIJE - Sedma međunarodna konferencija PRAVO, EKONOMIJA I

MENADŽMENT U SAVREMENIM USLOVIMA - LEMiMA 2021, Univerzitet „Union – Nikola Tesla“, Fakultet za poslovne studije i pravo, Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo, Beograd, 2021.

17. A NEW EDUCATIONS STRATEGY – A NEW CHANCE OR? International Journal of Economics and Law, Volume 10, No. 31

3. Ispoštovanost standarda i procedure za odbranu disertacije

Proverom relevantnih činjenica u vezi sa stepenom ispoštovanosti zakonskih odredbi, odluka i procedura Fakulteta i Univerziteta za javnu odbranu disertacije utvrđeno je da su iste ispoštovane, i to:

- 1) shodno normativnim aktima Fakulteta Izveštaj o oceni podobnosti teme i kandidata razmatrala je Komisija oponenata 23.11.2018. godine, o čemu je sačinjen zapisnik o iskazanim predlozima i primedbama, koji se nalazi u dosijeu kandidata;
- 2) disertacija zajedno sa komisijskim izveštajem o oceni doktorske disertacije bili su dostupni na sajtu i u biblioteci Fakulteta 30 dana, počevši od 21.04.2021. godine, a takođe obaveštenje o dostupnosti disertacije i izveštaja je bilo istaknuto na oglasnoj tabli Fakulteta u trajanju od 30 dana;
- 3) tekst doktorske disertacije je bio podvrgnut softverskoj proveri autentičnosti disertacije, putem softvera EPHORUS TURNITIN, holandske kompanije EPHORUS;
- 4) od davanja saglasnosti Univerziteta „Union – Nikola Tesla“ u Beogradu na Izveštaj komisije o oceni podobnosti teme i kandidata pa do odbrane doktorske disertacije prošlo je godinu i po dana;
- 5) kandidat je od davanja saglasnosti za izradu disertacije do njenog okončanja objavio predviđen broj radova u relevantnim domaćim i međunarodnim časopisima;
- 6) kandidat je teorijske postavke iz sfere obrazovanja u osnovnim školama sproveo u praksi, neke doveo u pitanje, a neke i unapredio. Analitički i kritički osvrt na sve vrste i nivoa, a posebno osnovnog obrazovanja i vaspitanja-prisutan je u kompletnom radu. Kako je kandidat po profesiji pedagog, a samim tim i jedan od najbližih saradnika direktora škole, teorijske postavke rada sprovodio je u praksi, unapređujući organizaciju i rukovođenje, ali i sve vrste planiranja u osnovnoj školi. O problemima osnovnog obrazovanja i vaspitanja u osnovnoj školi, radio je istraživanja i prezentovao ih u časopisima i na domaćim i međunarodnim konferencijama.

4. Aktuelnost i predmet istraživanja

Jedno od nedovoljno obrađenih pitanja u okviru teorije menadžmenta i organizacije je oblast, ili delatnost obrazovanja. Ova konstatacija se posebno odnosi na osnovno, ili primarno obrazovanje, koje predstavlja temelj, ali i input srednjem obrazovanju. Teoretičari koji su se bavili menadžmentom obrazovanja su uglavnom obrađivali obrazovne procese, odnosno pedagoški

aspekt osnovnog obrazovanja. Oni često nisu ni pripadali naučnoj oblasti menadžmenta, već sferi filozofije, pedagoških nauka, zbog čega je sfera obrazovanja jednostrano prikazivana. Posebno je izostao upravljačko organizacioni pristup i ekonomska dimenzija koja je ključna u svakoj organizaciji.

U opštoj teoriji menadžmenta se sporadično obrađivala i danas obrađuje i problematika upravljanja obrazovnim institucijama. Precizne analize pokazuju da se često pravila i principi organizovanja i upravljanja iz industrijske organizacije mehanički prenosili i danas prenose na obrazovanje i u 21. veku, odnosno na intelektualnu organizaciju koja po svojim specifičnostima nije pogodno tlo za funkcionisanje industrijskih pravila poslovanja. Ishodi navedenog su poznati a to je zaostajanje obrazovanja u odnosu na druge sfere, ili da obrazovanje nije išlo u korak sa savremenim tehnološkim, ali i organizaciono upravljačkim napretkom.

Iz navedenog proizilazi da je tema „Savremeni koncepti organizovanja i upravljanja osnovnim obrazovanjem i mogućnost primene u Srbiji“ izuzetno aktuelna, intrigantna i aktuelna, jer nastoji da u osnovno obrazovanje uvede nove, odnosno organizacione, upravljačke i tehnološke koncepte koji korespondiraju sa savremenošću i koji treba da omoguće stvaranje obrazovnih ljudi za budućnost. Ispostavlja se da u organizaciono upravljačkom i tehnološkom elementu srpskog obrazovanja postoje velike rezerve koje nisu iskorišćene. Uvođenje novih koncepata organizacije i upravljanja neretko ne zahteva nikakva, ili minimalna sredstva za njihovo unapređenje. Značaj teme će u perspektivi biti još i veći, jer se pokazuje visok nivo korelacije između nivoa i kvaliteta obrazovanja sa privrednim rastom i društvenim razvojem.

Predmet istraživanja doktorske disertacije na navedenu temu proizilazi iz samog naziva. Radi se o istraživanju i primeni savremenih koncepata i tehnologija u sferi obrazovanja, odnosno u osnovnim školama Srbije, kao intelektualnim organizacijama, ali i kao organizacijama koje su velike, nacionalno disperzovane, sa različitim materijalnim i kadrovskim potencijalima. Rečju, osnovno obrazovanje, odnosno osnovna škola je veoma diversifikovano kako po teritorijalnim, tako i po kulturološko sociološkim, religijskim, običajnim i mentalnim kriterijumima. Problem upravljanja i organizovanja je što se na ovako različitim institucijama nastoje primeniti isti programi, standardi i načini organizovanja obrazovnih procesa, što dovodi do velikog raskoraka između deklarativnog i stvarnog.

Obrazovne institucije, a posebno iz osnovnog obrazovanja imaju svoje specifičnosti na koje treba primeniti posebne koncepte i tehnologije u odnosu na organizacije iz primarnog i sekundarnog sektora. Ispostavlja se da obrazovni sistemi čak i u razvijenim zemljama u velikoj meri primenjuju industrijsku organizaciju i upravljanje, zasnovanu na determinizmu, centralizaciji i visokom nivou prinude, satnom mehanizmu, ocenjivanju, takmičenju, međunarodnim testiranjima koji se sve manje primenjuju i u tradicionalnim industrijskim organizacijama. Situacija u zemljama u tranzicije, okruženja i Republici Srbiji po ovom pitanju je još dramatičnija, jer su ove zemlje

uglavnom zakasneli sledbenici onoga šta se dešava u obrazovanju razvijenih zemalja, sa jakim uplivom države u sve elemente obrazovnog procesa, ali i kada je u pitanju elemenat organizovanja i upravljanja, koji je po pravilu univerzalan i kao takav neprihvatljiv u uslovima dinamičkih promena, odnosno kada su i osnovne škole različite po brojnim kriterijumima.

Jasno je da društvo znanja kakvo je danas zahteva drugačiju organizaciju, konceptualizaciju i filozofiju obrazovanja i učenja. U prvom redu neophodno je eliminisati parcijalizaciju i feudalizaciju pojedinih nivoa obrazovanja, pa i osnovne škole i posmatrati obrazovanje kao celinu. jer svaka manjakavost jednog nivoa obrazovanja ispoljava uticaj na više nivoa obrazovanja, obzirom da je output predškolskog ustvari input osnovnog, a output osnovnog je input srednjem obrazovanju. To upućuje ne nužnost primene holističke tehnike u istraživanju obrazovnih nivoa uz opšte nastojanje da se osnovno obrazovanje menja najmanje onom brzinom kojom se menja okruženje. U protivnom, obrazovanje kao funkcija opšteg privrednog i društvenog razvoja će zaostajati i u krajnjem nestati. Drugim rečima, ako se obrazovanje i osnovna škola menja, ali sporije u odnosu na okruženje, ono će vremenom kreirati „obrazovni proizvod“ koji neće korespondirati sa okruženjem, odnosno neće biti u funkciji stvaranja novih vrednosti, što je i jedno od osnovnih ciljeva i zadaaca svakog obrazovanja,

U okviru predmeta istraživanja, posebno je obrađena organizacija i upravljanje osnovnim obrazovanjem i školama razvijenih zemalja, zemalja u tranziciji i okruženju te organizovanje i upravljanje osnovnim obrazovanjem u R. Srbiji i njegov uticaj na bruto domaći proizvod, konkurentnost, životni standard, itd. Ovo se pokazalo neophodnim, jer se ispostavlja da je obrazovanje u razvijenim zemljama kvalitetnije, bolje korespondira sa potrebama tržišta rada i društva uopšte i okrenuto je posebno budućnosti, odnosno osposobljavanju ljudi za obavljanje poslova koji će se tek pojaviti u narednim deenijama. Jasno je da srpsko obrazovanje, pa i osnovno ne korespondira sa savremenim trendovima, zbog čega je više okrenuto reproduktivnom učenju i obrazovanju ka prošlosti.

Povezano sa prethodnim je istraživanje mogućnosti primene saznanja i iskustva iz organizovanja i upravljanja osnovnim obrazovanjem u Republici Srbiji, uz opreznost da se ta iskustva mehanički ne prenose na srpsko tlo i kulturu, jer je dokazano da „svako seme ne uspeva na svakom tlu“ i da strategije koje su dale pozitivne ishode u jednoj zemlji mogu dati negativne ishode u drugim zemljama, pa i u R. Srbiji. U pitanju su organizacioni i upravljački aspekti, ali i primena novih institucionalno pravnih mehanizama, informatičkih tehnologija, odnosno digitalizacija koja je stvorila digitalne učionice, elektronske knjige, elektronske indekse, elektronske dnevnik, elektronske biblioteke, do učenja na daljinu uz što je moguće veći udobnost i racionalizaciju vremena za učenje.

5. Ciljevi i zadaci doktorske disertacije

Svaki naučni rad treba da ima cilj ili ciljeve koje rad treba da ostvari. Njihov broj je različit. Ipak, za ovu disertaciju su važna tri cilja i to: naučni, društveni i organizacioni. Ciljevi su međusobno uslovljeni jedni iz drugih proizilaze i njihovo vrednovanje treba obavljati sa stanovišta celine.

Naučni cilj je teorijska, naučna i praktična deskripcija i istraživanje savremenih koncepata organizacije i upravljanja osnovnim obrazovanjem, odnosno školama i mogućnosti njihove primene u R. Srbiji. Time će se upotpuniti prazninu koja objektivno postoji u opštoj teoriji organizacije i menadžmenta kada je u pitanju delatnost obrazovanja, a posebno sektor osnovnog obrazovanja. Ovo je uslov za dalje produbljavanje menadžmenta obrazovanja kao granske nauke, što će nužno stvoriti specijalizovani, odnosno granski menadžment koji će se samo na osnovno obrazovane, odnosno osnovnu školu. Ovo je potrebno za podizanje nivoa kvaliteta osnovnog obrazovanja i njegove racionalnosti, jer se pokazuje da svaki nivo obrazovanja ima svojih specifičnosti za koje su potrebni i posebni, odnosno školovani profesionalci za dizajniranje i upravljanje osnovnim školama.

Obzirom da je menadžment univerzalna nauka, a menadžment osnovnog obrazovanja granska nauka, stvaraju se uslovi da se u perspektivi stvaraju subgranski spcijalisti, koji će biti školovani da organizuju i upravljaju opštim i specijalizovanim osnovnim školama, malim i velikim, školama u velikim urbanim celinama čije je okruženje „pametno“ i upravljanje školama u ruralnim naseljima. Time e koncept univrzalne organizacije razbija, kao i linearnost ko najveće prepreke u unapređenju osnovnog, kao i drugihnivoa brazovanja.

Društveni cilj je ostvarenje određenih ekonomskih i drugih efekata kroz kvalitetno organizovanje i upravljanje osnovnog obrazovanja u R. Srbiji, uz korišćenje saznanja i iskustva najbolje prakse u svetu. Savremeni koncepti i tehnologije u upravljanju donose ekonomske i druge koristi, tj. da se osnovno obrazovanje obavlja uz najmanje ekonomske žrtve, a d se istima ostvari što veći efekat kod osnovaca. Uvođenjem profesionalnog menadžmenta za upravljanje osnovnim obrazovanjem, kao i izgradnjom posebne infrastrukture koja će biti u funkciji ostvarenja definisanih cijeva, stvaraju se uslovi da se sa određenim materijalnim, finansijskim, informacionim i ljudskim potencijalima ostvaruje što veći efekat, tj. što kvalitetniji „obrazovni proizvod“ koji svoju vrednost treba da dokaže u perspektivi. Višegodišnje iskustvo u osnovnim školama Srbije pokazuje i dokazuje da je najveća pažnja usmerena na povećanje izdatka za obrazovanje, a da se malo računa vodi kako se ta sredstva troše, po kojim prioritetima, itd.

Organizacioni ciljevi su logični, jer disertacija na ovu temu, može biti u funkciji obrazovnih ustanova, odnosno ustanova osnovnog obrazovanja da na racionalan način organizuju i upravljaju ovim institucijama. Ona može biti od koristi i neprofesionalnim, ali i profesionalnim upravljača (direktora) osnovnih škola u organizovanju i upravljanju ovim institucijama, kao i drugim usuznim sektorima i organizacijama. Disertacija može biti od koristi i resornom Ministarstvu po pitanjima iz njegove nadležnosti, što bi povećalo uspešnost škola, ali i zadovoljstvo aktera koji učestvuju u obrazovnom procesu (nastavnici, administrativno osoblje, učenici, roditelji, lokalna samouprava, itd.). Ovim bi se stvorili i sigurne polazne osnove za unapređenje srednjeg, odnosno visokog obrazovanja, jer je poznato da se budući čovek formira u osnovnoj školi, a da se na ostalim nivoima samo nadograđuje.

6. Metodologija istraživanja

U istraživanju na temu doktorske disertacije, pod naslovom „Savremeni koncepti organizovanja i upravljanja osnovnim školama i mogućnost priene u Republici Srbiji“ je primenjena metoda triangulacije, odnosno primena više metoda, što je i logično, obzirom da se radi o kompleksnom i dinamičnom fenomenu koji u svakoj novoj vremenskoj dimenziji pod uticajem tržišta i tehnoloških, odnosno institucionalno organizacionih inovacija menja svoj dizajn, ali i filozofiju poslovanja.

Korišćenje holističko sitemskog koncepta je nužna, jer je ovo najbolja metoda da istražuje odnose između obrazovnog sistema i okruženja kome ono pripada, ali i kada su u pitanju interni odnosi između pojedinih elemenata (nastavnika, direktora škole, saveta, sindikata), kao i odnosa sa okruženjem i sredinom u kome osnovna škola funkcioniše. Istraživanje je usmereno na uspostavljanje odnosa između obrazovanja i vaspitanja, kako bi se na nivou celine uspostavio najveći efekat. Ova metoda je primenjena u poslednja četiri poglavlja ili tematske celine.

U skladu sa predmetom istraživanja i ciljevima, sa dominantnim istraživačkim pristupom korišena je deskriptivna i kauzalna metoda u opisivanju uzročno posledičnih veza i odnosa između različitih aktera u obrazovnom procesu, kao i opšte naučne metode, osnovne analitičke metode i osnovne sintetičke metode.

U istraživanju i komparacijama obrazovanja između razvijenih, zemalja u tranziciji i okruženju, kao i u R. Srbiji koristiće se podaci Svetskog ekonomskog foruma (World Economic forum) od 2015, 2016, 2017, 2018., posebno podaci u delu: Healt and Primary education, odnosno Quality of primary education and Primary education entrolmenjt rate. Ova baza je validna za utvrđivanje pozicije i vrednosti osnovnog obrazovanja u odnosu na druge zemlje na globalnom nivou, te korelacije koje postoje između osnovnog obrazovannnja i rasta BDP, zaposlenosti, kvaliteta visokog obrazovanja, životnog standarda, dužine životnog vbeka, itd. Pored navedenog, korišćeni

su podaci Republičkog zavoda za statistiku R. Srbije z aodređene godine, kao i relevantni statistički mesečni izveštaji za oblast obrazovanja, odnosno osnovne škole.

Modifikovani akreditovani upitnik MLQ 6S koga je dao Nordhouse, 2001. godine za direktore osnovnih škola je korišćen da bi se utvrdili odnosi između različitih stilova vođenja školom i faktora koji na to utiču. Isti upitnik je korišćen za profesore, nastavnike i stručne saradnike. (Upitnik u prilogu).

Akreditovan Upitnik koga je dao Sammonsu i drugi 1995. godine je korišćen za istraživanje uspešnosti rada anketiranih škola prema kriterijumima koje je dao Sammons i na osnovu kojih se sa velikom verovatnoćom može uispostaviti rang kvaliteta, te njihovo upoređivanje sa pozicijom Srbije na Globalnoj rang listi konkurentnosti. (Upitnici u prilogu). Kažemo verovatno, jer se u anketnim istraživanjima, ko uopšte i u nauci ne može govoriti o apsolutnoj tačnosti, kao što a svetu malo toga ima što je apsolutno tačno i da važi svuda i za sva vremena.

Kandidatkinja je i sama pripremila Anketni list koga je koristila u istraživanje spremnosti aktera u obrazovnom procesu R. Srbije u izabranim školama na inovacije, uvođenje promena u obrazovanju, itd. Cilj ovog instrumenta istraživanja je bio da se utvrdi da li su i koliko su direktori škola, odnosno subjekti osnovnih škola spremni na promene, kao uslova opstanka i progressa. Rezultati ove ankete su upoređivani sa rezultatima dobijenim na prethodnim pomenutim anketama i istraživanja.

Statistički podaci dati u statističkim godišnjacima su prirodan izvor podataka o: demografskim, obrazovnim, materijalnim, finansijskim, informaciono – komunikacijskim i drugim potencijalima Srbije.

U istraživanju na navedenu temu su korišćeni i raspoloživi dokumenti: Strategije o obrazovanju na nivou EU i njihovi standardi, Strategija obrazovanja u R. Srbiji, zakonski okviri, itd. iz čega se moglo zaključiti kuda ide i gde treba da stigne osnovno, ali i drugi nivoi obrazovanja.

Strategija obrazovanja R. Srbije koja je istekla 2020. Godine te Nacrt nove Strategije obrazovanja su poslužile kao osnov za sagledavanje budućnosti obrazovanja. Samim tim što je istekla prethodna Stratgija, a nije doneta nova, delimično pokazuje odnos društva prema obrazovanju.

7. Hipoteze

Kandidatkinja se u istraživanju na temu disertacije pod naslovom: Savremeni koncepti organizovanja i upravljanja osnovnom školom i mogućnost primene u Srbiji“ odlučila na generalnu i 3 pomoćne hipoteze.

Generalna hipoteza glasi: „Sistem osnovnog obrazovanja i vaspitanja predstavlja osnovu daljih nivoa obrazovanja, a time i podizanje konkurentnosti privrede i društva.

Pomoćna hipoteza 1: Osnovno obrazovanje u Srbiji zaostaje za savremenim dostignućima i potrebama privrede i društva.

Pomoćna hipoteza 2: U srpskom osnovnom obrazovnom sistemu ne postoji dovoljna spremnost na život sa promenama i vođenje organizacije putem promena do izvrsnosti.

Pomoćna hipoteza 3: Uspešnost u vođenju osnovnih obrazovnih sistema u R. Srbiji se može povećati uvođenjem profesionalnog menadžmenta koji je osposobljen za upravljanje obrazovanjem u revolucionarnom okruženju.

Navedene hipoteze su potvrđene kroz opisan i empirijski deo rada, što je dato u rezultatima i interpretaciji istraživanja.

8. Sadržaj doktorske disertacije

Doktorska disertacija doktoranda Katarine Diklić pod naslovom „Savremeni koncepti organizovanja i upravljanja osnovnim školama i mogućnost primene u Srbiji“ se generano sastoji iz dva dela: teorijsko konceptualni deo koji je obrađen na 189 strana i istraživački deo koji je obrađen na 50 strana. Struktura disertacije obuhvata sledeće delove:

1. Uvod,
2. Opšti pristup temi i teorijski koncept istraživanja,
3. Determinante, komponente i vrste obrazovanja,
4. Specifičnosti osnovnog obrazovanja i vaspitanja – cilj i ishodi,
5. Istorijski kontekst organizovanja i upravljanja osnovnim školama,
6. Organizovanje i upravljanje osnovnim obrazovanjem u razvijenim zemljama,
7. Organizovanje i upravljanje osnovnim školama u zemljama tranzicije i okruženja,
8. Organizovanje i upravljanje osnovnim školama u Republici Srbiji,
9. Savremeni modeli, tehnike i tehnologije koje se koriste u organizovanju i upravljanju obrazovnim sistemima, s posebnim osvrtom na osnovne škole,
10. Empirijsko istraživanje i interpretacija.
11. Zaključci i preporuke
12. Literature

Kao što se iz strukture, odnosno sadržaja disertacije može videti, poglavlja su logično složena da jedna iz drugih proizilaze i da zajedno čine jedinstvenu celinu koja je stvorila uslove za kvalitetnu obradu ove teme i izvlačenje određenih zakonitosti i zaključaka, odnosno preporuka koja će unaprediti teoriju menadžmenta obrazovanja, ali i biti od koristi za unapređenje ove delatnosti u R. Srbiji.

Rad je napisan na 256 strana, Fonta The New Roman 12.

Kandidatkinja je koristila adekvatnu literaturu čiji je obim 312 izvora, domaćih i stranih autora.

U nastavku daju se osnovna pitanja koja su razmatrana u pojedinim poglavljima, odnosno tačkama disertacije.

U **Uvodu** kandidat na 4 strane naznačava problem kojim se bavi i naznačava rešenje istih.

U tački 2 pod naslovom: Opšti pristup temi i teorijski koncept istraživanja, kandidatkinja je obradila predmet i polazišta u istraživanju, ostvarene naučne, društvene i organizacione ciljeve, metodologiju i instrumente istraživanja, hipoteze i konceptualni pristup problemu istraživanja, čime objašnjava polazne osnove disertacije i upoznaje sa problemom koji se istražuje, odnosno koncept istraživanja. Ovaj deo kandidatkinja je obradila na 12 strana.

U tački 3 pod naslovom „Determinante, komponente i vrste obrazovanja“, kandidatkinja je na 49 strana obradila: determinante, odnosno faktore koji utiču na organizovanje i upravljanje obrazovnih sistema, komponente ili elemente, odnosno unutrašnju strukturu osnovnog obrazovanja, te vrste obrazovanja u R. Srbiji.

U tački 4 pod naslovom „Specifičnosti osnovnog obrazovanja i vaspitanja – cilj i ishodi“ na 7 strana su obrađene specifičnosti osnovnog obrazovanja i vaspitanja u odnosu na druge delatnosti, ali i u odnosu na druge nivoe obrazovanja, čime je stvorena predstava o tome šta je zajedničko, a šta specifično u osnovnom obrazovanju u odnosu na druge delatnosti i nivoe obrazovanja, kako bi se na te specifičnosti primenili i odgovarajući modeli i filozofija organizovanja i upravljanja osnovnih škola.

Tačka 5 sadrži kratak istorijski kontekst organizovanja i upravljanja osnovnim školama“ sa posebnim osvrtom na istorijski razvoj osnovnog obrazovanja i vaspitanja u Srbiji, odnosno istorijat upravljanja osnovnim školama u Srbiji. Ova tačka je obrađena na 3 strane i iz iste se mogu saznati osnove razvoja osnovnog obrazovanja i vaspitanja u prošlosti.

Tačka 6 pod naslovom Organizovanje i upravljanje osnovnim obrazovanjem u razvijenim zemljama, kako bi se njihova iskustva mogla primeniti i u drugim zemljama. U ovom poglavlju je rangirano

10 najbolje zemalja na svetu po kvalitetu osnovnog obrazovanja za 2020. Godinu od kojih prva tri mesta drže Danska, Finska i Japan. Detaljnija analiza je izvršena u Nemačkoj, Italiji, Francuskoj, Finskoj, Švajcarskoj, Južnoj Koreji, Singapuru. Kao što se vidi analizirane su zemlje sa različitih kontinenata i različitih nacionalnih, verskih, običajnih i drugih kriterijuma i na kraju su rezimirani rezultati ovog istraživanja. Ovaj deo disertacije je obrađen na 19 strana.

Tačka 7 pod naslovom „Organizovanje i upravljanje osnovnim školama u zemljama tranzicije i okruženja“ je na 9 strana obrađena pitanja iz organizovanja i upravljanja zemalja u tranziciji i okruženju. Posebno su analizirani obrazovni sistemi zemalja ex Jugoslavije i to: Republike Slovenije, Republike Hrvatske, Republike Crne Gore. Od navedenih zemalja Slovenija, kao zemlja koja je prva i stupila u EU pokazuje da ima najnapredniji obrazovni sistem, a da je Hrvatska i Crna gora na nivou organizacije i upravljanja na nivou R. Srbije.

Tačka 8 obrađuje organizaciju i upravljanje osnovnim školama u R. Srbiji. Ovaj deo je najobimniji i obrađen je na 48 strana, što je razumljivo ako se ima u vidu naziv disertacije i ciljevi koji su u samom istraživanju postavljeni. Kroz 5 podnaslova su obrađena pitanja: upravljanje osnovnim obrazovanjem u R. Srbiji, Sistem i organizacija rada osnovne škole, Stilovi upravljanja osnovnom školom, Menadžment obrazovanja – značaj i primena u Srbiji. Detaljno su obrađena pitanja zakonskog okvira upravljanja, shvatanje obrazovnog sistema kao kibernetičkog sistema, školski odbori, direktor škole, te liderstvo u obrazovanju i menadžment ljudskim potencijalima.

Tačka 9 obrađuje problematiku savremenih modela, tehnologija i alata koji se koriste u organizovanju i upravljanju u obrazovnim sistemima, sa akcentom na osnove škole. Ovaj deo je obrađen na 8 strana. U njemu su posebno potencirani uspešni modeli upravljanja osnovnim obrazovanjem kao i mogućnost primene dostignuća i iskustava upravljanja osnovnim školama u drugim zemljama, a u duhu svremenog razvoja informaciono komunikacionih tehnologija u obrazovnom procesu. Data je i SWOT analiza odnosno pretnje i šanse kada je u pitanju obrazovni sistem R. Srbije.

U drugom delu disertacije pod tačkom 10 dati su Empirijska istraživanja i interpretacij rezultata, korišćenjem matematičko statističkih metoda u uspostavljanju korelacije, varijacija i devijacija a na osnovu podataka koji su dati kroz pojedine instrumente istraživanja, što je bila i osnova za zaključna razmatranja i davanje preporuka za unapređenje sistema upravljanja i organizovanja osnovnog obrazovanja, odnosno osnovnim školama u R. Srbiji. U ovom delu rada su naznačeni osnovni podaci istraživanja: period istraživanja, uzorak, struktura ispitanika po regionima, po pojedinim kriterijumima, struktura anketiranih direktora po godinama radnog staža, struktura direktora osnovnih škola po partijskoj pripadnosti, profesionalna orijentacija anketiranih direktora osnovnih škola, struktura anketiranih direktora po polu. Ovo predstavlja prvi nivo analize i istraživanja, kako bi se prešlo na obradu podataka i interpretaciju rezultata istraživanja.

Rezultati istraživanja kada su u pitanju direktori osnovnih škola su dati u tači 10.9 gde su vidljive srednje vrednosti odgovora direktora , odnosno mmedijana, standardna devijacija, varijanse, najmanja i najveća vrednost za 21 pitanje koje postavljeno anketiranim.

U tabeli 10.10 dati su rezultati odgovora nastavnog osoblja na isti broj pitanja i po istim statističkim kvantifikacijama kao kod anketiranih direktora. Ovde su utvrđene najveće i najmanje vrednosti, prosečne vrednosti, te najmanja i najveća standardna devijacija po pojedinim pitanjima, da bi se u tački 10.11 napravila komparacija odgovora anketiranih direktora i nastavnika i ista grafički predstavila. Zaključak iz navedenog je da u najvećem broju odgovora postoji značajna statistička razlika između odgovora koji su dati od strane direktora i nastavnika po pitanju funkcionisanja škole. Drugim rečima, direktori najčešće imaju pozitivan, često i stav koji se približava apsolutnm zadovoljstvu nastavnika, te kvalitetu škole i njihovim mestom, ulogom, statusom u uticajem u školi kojom upravljaju, dok nastavnici često imaju drugačiji, odnosno značajno različito miljenje od odgovora i stavova direktora.

Isto se odnosi i kada je u pitanju stil rukovođenja, odnosno mestu i ulozi motivacije što je dato u tači 10.13 ove disertacije.

Ovo istraživanje može poslužiti i kao osnova za učenje, tj. da direktori vide koji su elementi upavljanja i organizovanja osnovne škole prema mišljenjima nastavnika loši i da radi na njihovom unapređenju. Jasno je da su ocene nastavnika objektivnije u odnosu na ocene i odgovore nastavnika, jer se u pomenuim istraživanjima okazalo da ni jedan direktor osnovne škole nije negativno ocenio svoju školu, što je bilo i očekivano, ali ne u takvom procentu.

9. Ostvareni (realizovan) naučni doprinos disertacije

Ostvareni naučni doprinos i ispunjenost ciljeva doktorske disertacije je detaljnije dat u tački 11. ove disertacije. Integralno posmatranje svih aspekata, može se konstatovati da je tema složena i izazovna za istraživanje, imajući u vidu da se radi o jednom od složenih nacionalnih podsistema, kako po obimu i broju subjekata koji učestvuju u njemu, ali re svega kada su u pitanju intrni, ali i eksterni odnosi sa okruženjem.

Prilikom obrade i istraživanja na pomenutu temu konstatovano je da je opšta teorija menadžmenta upotpunjena sa menadžmentom obrazovanja, odnosno upravljanje osnovnom školom kao supgranskom menadžment naukom, utoliko pre što je ova materija sporedno obrađivana u okviru drugih nauka i uglavnom od pedagoških teoretičara. U navedenom kontekstu je ovom disertacijom produbjen i sam menadžment obrazovanja u čijem fokusu ekonomsko upravljačka dimenzija treba da dominira.

Ukazivanjem na specifičnost obrazovanja se došlo do nove naučne informacije da se na obrazovanje kao jednog od najvažnijeg elementa tzv. kvartnog sektora ne mogu primeniti

industrijski koncepti organizovanja i upravljanja, posebno da je to nemoguće primeniti u današnjim uslovima, jer se radi o društvu znanja koje ima druge zahteve i uslove poslovanja. U navedenom kontekstu je potvrđeno da je upravljanje svakim nivoom obrazovanja unikatno, a u okviru istih unikatno je i upravljanje svakom obrazovnom institucijom, odnosno osnovnom školom. Time se dolazi do zaključka i zakonitosti da se na različite sisteme primenjuju univzralana i linearna rešenja.

Ovim se došlo do nove naučne informacije da osnovno obrazovanje, kao i druge intelektualne delatnosti ne korespondiraju sa centralizacijom, visokom hijerarhijom i jakim pozicionim autoritetima, ali ni za potpunu decentralizaciju, što dovodi do kombinacije jednog i drugog koncepta u tzv. integrisanoj centralizacije, kao novi koncept organizovanja obrazovnih institucija, plitka organizaciona i adaptivna organizaciona struktura koja će funkcionisati po principu „organizovanog haosa“ i gde će svi subjekti imati cilj obrazovanje i vaspitanje, a način kako da se do toga dođe treba da ostane na obrazovnim institucijama, odnosno školama. Tako se umesto jednoobraznosti uvodi fenomen upravljanja različitostima. Ovde je neophodno uvesti i holistički koncept organizovanja u kome je celina primarna, dok je deo sekundaran, jer svaki napredak jednog nivoa obrazovanja, treba da dovede do povećanja kvaliteta sledećeg, ili sledećih nivoa.

Integrisana decentralizacija znači da se na najvišem nacionalnom nivou zadržava politika i strategija razvoja osnovnog obrazovanja, finansiranje i investiranje i kadrologija kada je u pitanju izbor i imenovanje direktora škola. Sve ostale funkcije treba decentralizovati na niže nivoe po principu delegiranja ovlašćenja. Dakako, uspostravljanju integrisane decentralizacije u velikoj meri omogućava savremena informaciona tehnologija koja je u velikoj meri dovela u pitanje tradicionalni sistem obrazovanja i koji je stvorio poseban oblik tzv. internet obrazovanja. Ovako dizajnirano obrazovanje zahteva moderan koncept odnosno stil upravljanja, a to je demokratski stil u čijoj osnovi je transformacijsko upravljanje, kao najprihvatljiviji stil upravljanja za intelektualne organizacije.

Korišćenjem Globalnih indeksa po kojima se na globalnom nivou meri kvalitet konkurentnosti, te uticaj obrazovanja na poziciju konkurentskih sposobnosti, utvrđeno je mesto pojedinih zemalja po kvalitetu obrazovanja te njegov uticaj na opšte društveni i privredni razvoj svake zemlje i R. Srbije i na taj način se daje osnova za kreiranje novih politika i strategija za razvoj obrazovanja, onaj koji korespondira sa savremenim dostignućima, ali i sa predviđanjima za budućnost.

Istraživanjem pre svega upravljačko organizacionog aspekta razvijenih, zemalja u tranziciji i okruženju moguće je unaprediti obrazovanje, odnosno osnovno obrazovanje i vaspitanje selektivno preuzimanje njihovih dobrih i eliminisanje loših strana i na taj način podići kvalitet. Ova činjenica je značajna, jer se pokazuje da se najbolje uči iz tuđih iskustava, što dovodi do toga da se greške ne ponavljaju, ali postoji opasnost ukoliko se mehanički preuzimaju iskustva drugih što unosi brojne probleme, jer se pokazuje da svako „seme ne uspeva na svakom tlu“.

Istraživanjem osnovnog obrazovanja i vaspitanja kao inputa srednjem, ali i kao temeljna osnova za visoko obrazovanja, daje podlogu za utvrđivanje kvaliteta inputa u više nivoe obrazovanja. Ova informacija je korisna da se obrazovanje shvati sa stanovišta celine i da je svako parcijalno posmatranje pojedinih nivoa obrazovanja pogrešno, jer nekvalitetni ishodi iz jednog nivoa, proizvode loše rezultate u višim nivoima obrazovanja. Insistiranje na holističko sistemskim tehnikama u istraživanju obrazovanja, odnosno osnovnog obrazovanja, daje veću objektivnost, ali i efekat u podizanju kvaliteta svih elemenata i nivoa obrazovnog procesa.

Konačno, istraživanje organizaciono upravljačke strukture u osnovnim školama je pokazalo da ne postoji profesionalizacija rukovođenja od strane direktora, ali ni ostalih struktura u upravljanju škole kao što su školski odbori, pomoćnici direktora, saradnici, odnosno školske uprave, do strateških institucija u zemlji. U navedenom kontekstu je vidljivo da je rukovođenje, odnosno upravljanje osnovnim obrazovanjem u Srbiji ideologizovano, odnosno politizovano, što sprečava profesionace da zauzmu čelne pozicije u osnovnim školama.

Istraživanje treba je ukazalo da bez profesionalizacije upravljanja osnovnim obrazovanjem i stvaranje profesionalne infrastrukture i povoljne klime i kulture u kojoj će se ceniti znanje, obrazovanje ne može biti u funkciji potrebe privrede i društvu u budućnosti. Zato profesionalizacija upravljanja obrazovanjem je važnije od visine sredstava koje Srbija izdvaja za oblast obrazovanja, jer profesionalno i odgovorno upravljanje tako izvodjenih sredstava je važnije od njihove visine.

Istraživački deo disertacije je pokazao da postoji značajna statistička razlika između stavova i mišljenja direktora osnovnih škola u Srbiji i nastavnika, odnosno drugih subjekata u nastavnom obrazovnom procesu. Ova razlika je evidentna i kod ocene stanja osnovne škole od strane direktora i eksterne kontrole, što dodatno opterećuje osnovno obrazovanje, jer prvi uslov da se otklone nedostaci i greške je da se priznada nedostaci postoje.

Istraživanje je pokazalo da direktori i nastavnici osnovnih škola preferiraju ka transformacionom stilu rukovođenja, odnosno upravljanju. Ipak, se pokazalo da je taj termin za jednu i drugu strukturu nepoznat i da postoji značajna statistička razlika po ovom pitanju između direktora i nastavnika, jer direktori nastoje da upravljaju na klasičan način koristeći pozicioni, ali i politički autoritet partije na vlasti.

10. Potvrđenost hipoteza

Pored konstatovanog naučnog doprinosa, disertacija na temu Savremeni koncepti u upravljanju osnovnim školama i mogućnost primene u Srbiji, istraživanja su potvrdila generalnu i tri pomoćne hipoteze.

Generalna hipoteza po kojoj je iskazana pretpostavka da osnovne škole predstavljaju temelj viših nivoa obrazovanja je potvrđena u poglavljima (tačkama) 3.1 i 3.2. ove disertacije.

Pomoćna hipoteza 1 je potvrđena u poglavljima 6,7 i 9 gde je data tvrdnja da osnovne škole u Srbiji zaostaju za savremenim obrazovanjem, ali i potrebama privrede i društva u budućnosti.

Pomoćna hipoteza 2 koja se odnosila na pretpostavku da za upravljanje osnovnim školama ne postoji dovoljno kritična masa za život sa promenama je potvrđena u tački (poglavljju) 3 ove disertacije.

Pomoćna hipoteza 3 je pošla od pretpostavke da se obrazovanje u Srbiji može unaprediti uvođenjem profesionalnog menadžmenta koji je školovan da upravlja osnovnom školom. Ova hipoteza je potvrđena u tački 8 ove disertacije.

Deideologizacija upravljanja osnovnim obrazovanjem najednoj strani i uvođenjem profesionalizma na drugoj strani su ključni elementi za povećanje uspešnosti obrazovnih sistema.

U tački, odnosno delu 12 dati su zaključci koncipirani u deset tačaka, a u preporukama dati su predlozi za unapređenje osnovnog obrazovanja u Srbiji. Disertacija je otvorena za dalja istraživanja i analize kako na globalnom, tako i kada je u pitanju konkretan prostor Republike Srbije.

11. Literatura

Kandidatkinja je u izradi doktorske disertacije koristila relevantnu naučnu i stručnu, odnosno domaću i stranu literaturu od 312 naslova i 26 elektronskih izvora, što je dato u samoj doktorskoj disertaciji.

12. Zaključak

Nakon detaljne analize i proučavanja doktorske disertacije doktoranda Katarine Diklić pod naslovom: „Savremeni koncepti organizovanja i upravljanja osnovnim školama i mogućnost primene u Republici Srbiji“, te uvidom u njenu naučnu opservaciju i objavljene radove pre i posle odobravanja izrade disertacije, komisija konstatuje da je kandidat odgovorio na temu doktorske disertacije i da je dao značajan naučni doprinos u ovoj oblasti. Komisija takođe konstatuje da su ostvareni ciljevi, koji su postavljeni prilikom odobravanja njene izrade.

Imajući u vidu navedeno komisija predlaže da Nastavno naučno veće Fakulteta za poslovne studije i pravo u Beogradu i Senat Univerziteta „Union - Nikola Tesla“ u Beogradu, prihvate pozitivnu ocenu Izveštaja o oceni doktorske disertacije doktoranda Katarine Diklić pod naslovom „Savremeni koncepti organizovanja i upravljanja osnovnim školama i mogućnost primene u Republici Srbiji“ i da saglasnost za njenu javnu odbranu pred istoimenom komisijom.

Beograd, maj, 2021. godine

Komisija:

1. prof. emeritus dr Života Radosavljević, redovni profesor Fakulteta za poslovne studije i pravo Univerziteta „Union – Nikola Tesla“ u Beogradu – predsednik

2. prof. dr Maja Anđelković, redovni profesor Fakulteta za poslovne studije i pravo Univerziteta „Union – Nikola Tesla“ u Beogradu – mentor

3. prof. dr Dejan Ilić, vanredni profesor Fakulteta za poslovne studije i pravo Univerziteta „Union – Nikola Tesla“ u Beogradu – član

4. prof. dr Danijela Kostadinović-Krasić, redovni profesor Učiteljskog fakulteta Univerziteta u Beogradu – član

